

POSTANOWIENIE

Dnia 23 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk

w sprawie **K. K.** ,
skazanego z art. 258 § 3 k.k. i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 23 maja 2024 r.
osobistego wniosku skazanego
o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej
prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Lublinie
z dnia 18 lutego 2021 r., sygn. II AKa 91/20,
utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Radomiu
z dnia 12 listopada 2019 r., sygn. II K 33/18,
na podstawie art. 545 § 3 zd. pierwsze k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

**odmówić przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania
wobec jego oczywistej bezzasadności.**

UZASADNIENIE

W dniu 24 października 2023 r. do Sądu Najwyższego przekazane zostało przez Sąd Apelacyjny w Lublinie pismo skazanego K. K. z dnia 6 października 2023 r. o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu celem sporządzenia i podpisania wniosku o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 18 lutego 2021 r., II AKa 91/20, utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 12 listopada

2019 r., II K 33/18. Orzeczeniem tym K. K. skazany został za popełnienie przestępstwa z art. 258 § 3 k.k. i inne na karę łączną 5 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Wnioskodawca w treści pisma podał jedynie podstawę prawną wznowienia tj. przepis art. 540 § 2 k.p.k. i art. 545 § 2 k.p.k., nie wskazując orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, które stanowić miało podstawę wznowienia postępowania (k. 3).

Zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału II Izby Karnej Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2023 r. wnioskodawca wezwany został do uzupełnienia braków formalnych wniosku i sprecyzowania okoliczności, które uzasadniają przyjęcie, iż mieszczą się one w podstawach wznowienia postępowania, które zostały określone w art. 540 § 1 k.p.k., pod rygorem nierozpoznania wniosku o ustanowienie obrońcy z urzędu i skierowanie sprawy na posiedzenie w trybie art. 535 § 3 k.p.k. w przedmiocie odmowy przyjęcia wniosku wobec jego oczywistej bezzasadności (k. 6). W pisemnej odpowiedzi na to wezwanie skazany zmodyfikował podstawę złożonego wniosku, z którego treści wynika, iż podstawy wznowienia upatruje w art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k. (*propter falsa*) lub art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. (*propter nova*). Ponadto wskazał, że wszedł w posiadanie zasłyszanych informacji o składanych przez uczestników tego postępowania oświadczeniach wobec osób trzecich potwierdzających niesłuszność jego skazania za przypisane mu przestępstwa (k. 20-22).

Postanowieniem z dnia 10 stycznia 2024 r., w sprawie o sygn. akt II KO 138/23, Sąd Najwyższy, odmówił przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania w sprawie K. K. wobec jego oczywistej bezzasadności (k. 30-32).

Skazany złożył zażalenie na to postanowienie, w którym podniósł zarzuty co do wyroku skazującego, wskazując, że Sąd Najwyższy w żadnym stopniu nie odniósł się do faktu niesłusznego skazania (k. 2 akt sprawy o sygn. II KZ 4/24).

Postanowieniem z dnia 20 marca 2024 r., w sprawie o sygn. akt II KZ 4/24, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie i sprawę przekazał Izbie Karnej Sądu Najwyższego do ponownego rozpoznania, jednak nie z powodów wskazanych w zażaleniu czy kolejnych pismach skazanego, lecz okoliczności

wydania zaskarżonego postanowienia przez sąd – zdaniem ww. składu Sądu Najwyższego – nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (k. 20-21 akt sprawy o sygn. II KZ 4/24).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Należało odmówić przyjęcia wniosku K. K. o wznowienie postępowania — jako oczywiście bezzasadnego.

Na wstępie należy jednak podkreślić, że Sąd Najwyższy w niniejszym składzie nie podziela stanowiska zaprezentowanego w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2024 r., sygn. akt II KZ 4/24, zgodnie z którym udział w składzie sądu osoby powołanej na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą wskazaną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że w myśl utrwalonej już linii orzeczniczej Sądu Najwyższego „[...] zgodnie z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U2/20, który w myśl art. 190 ust. 1 Konstytucji RP ma moc powszechnie obowiązującą, uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I–4110–1/20, nie wiąże formalnie sędziów Sądu Najwyższego, natomiast zawarte w niej myśli mogą być wykorzystywane w praktyce orzeczniczej w granicach normalnych sposobów wykładni prawa” (tak m. in. postanowienia SN z dnia 3 listopada 2021 r., sygn. IV KO 86/21 czy 28 lutego 2023 r., sygn. III KK 23/23).

Traktując zawarte w uchwale myśli mogą „w granicach normalnych sposobów wykładni prawa” należy wskazać, że wykreowano w tym rozstrzygnięciu nieznane dotąd polskiemu prawu procesowemu znaczenie bezwzględnej przyczyny odwoławczej stypizowanej w przepisie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., w dodatku w sposób pozbawiony logicznych podstaw dokonano zatarcia wyraźnej różnicy normatywnej pomiędzy konstrukcją dwóch odrębnych instytucji procesowych, tj. tzw. względnych

podstaw odwoławczych (art. 438 k.p.k.) i bezwzględnych przyczyn odwoławczych (art. 439 § 1 k.p.k.). W odniesieniu do niektórych grup sędziów *de facto* uznano, że powołanie na urząd sędziowski w postępowaniu z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) prowadzi do zaktualizowania się bezwzględnej przyczyny odwoławczej wskazanej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., jednakże zastrzeżono jednocześnie, że wskazana bezwzględna przyczyna odwoławcza ma charakter ruchomy i całkowicie względny, bowiem w stosunku do określonej kurii sędziów występuje w nietypowej, sprzecznej z istotą instytucji bezwzględnych przyczyn odwoławczych subiektywnej, ocennej postaci procesowej, tj. wymaga dokonania uprzedniej oceny, że wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Zatem z jednej strony wskazana uchwała interpretacyjnie wykreowała w ramach katalogu bezwzględnych przyczyn odwoławczych przyczynę odwoławczą o wyrażnie względnym charakterze, z drugiej zaś strony prawotwórczo zmodyfikowała wyrażny i nigdy przez jursyprudencję niekwestionowany zakres normatywny art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Godzi się przy tym wskazać, że głównym argumentem przemawiającym za tak silnym dyferencjonowaniem traktowania poszczególnych dykasterii sędziowskich w perspektywie bezwzględnych przyczyn odwoławczych z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. było to, że w odniesieniu do sędziów sądów powszechnych i wojskowych istnieje praktyczna możliwość wdrożenia kontroli dochowania standardu bezstronności, zaś w odniesieniu do sędziów Sądu Najwyższego takiej możliwości brak.

Otóż niniejsza sprawa stanowi najlepszą ilustrację tego, że ten argument jest całkowicie wadliwy. Możliwe było bowiem poddanie „testowi” („wdrożenie kontroli dochowania standardu bezstronności”) orzekającego w postępowaniu II KO 138/23

sędziego SSN Ryszarda Witkowskiego i wskazanie dlaczego w sprawie dotyczącej wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania, w którym orzeczono co do przestępstw pospolitych (czyny polegające m. in. na tym, że skazany nakłaniał do tego, by R. F. w składanych wyjaśnieniach fałszywie oskarżył R. J. o zlecenie dokonania przestępstwa z art. 55 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, nielegalne posiadanie środków odurzających i substancji psychotropowych, tj. przestępstwo z art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii) sędzia Sądu Najwyższego miałby nie dawać rękojmi niezawisłości czy bezstronności. Miast jednak stawiać i rozwiązywać realne problemy procesowe postanowienie SN z dnia 20 marca 2024 r. wybrało drogę na skróty i — odwołując się do schematu wskazanego w zacytowanej powyżej uchwale — optowało za pozbawionym rzeczowych podstaw automatyzmem uznaniem zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej. Nie jest to droga właściwa: Sąd Najwyższy bowiem winien w każdym przypadku w sposób zobiektywizowany i zindywidualizowany wskazać istnienie powodów, które rodziłyby wątpliwości co do możliwości dochowania standardów niezawisłości i bezstronności w danej sprawie przez określonego sędziego w ramach „wdrożonej kontroli dochowania standardu bezstronności”, jeżeli istnieje praktyczna możliwość wdrożenia tej kontroli (tak cytowana powyżej uchwała). Tego jednak Sąd Najwyższy orzekający w przedmiocie zażalenia nie uczynił, zastępując obowiązek realnego wdrożenia kontroli dochowania standardu bezstronności stosowaniem abstrakcyjnych formuł, niemających żadnego rzeczywistego przełożenia na indywidulaną konfigurację procesową. Potencjalne naruszenie standardu rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd w konkretnej sprawie winno być rozpatrywane w kategoriach innego rażącego naruszenia prawa (względna przyczyna odwoławcza), co zostało szczegółowo uzasadnione m. in. w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt V KK 660/21 oraz z dnia 30 listopada 2022 r., sygn. akt II KK 468/21. Argumentów tych nie ma potrzeby powtarzać z uwagi na drugorzędne znaczenie z punktu widzenia istoty sprawy. Wystarczające jest odesłanie do wskazanych judykatów. W zaistniałej sytuacji Sąd Najwyższy nie widzi zatem przeszkód procesowych do rozpoznania wniosku skazanego o wznowienie postępowania.

Przechodząc do *meritum* godzi się przypomnieć, że zgodnie z brzmieniem przepisu art. 545 § 3 zd. pierwsze k.p.k. sąd odmówi przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania niespełniającego wymogów obowiązującego w postępowaniu wznowieniowym rygoru przymusu adwokacko-radcowskiego (bez wzywania do uzupełniania tego braku czynności przedsięwziętej osobiście przez uczestnika postępowania) w sytuacji, gdy „z treści wniosku wynika jego oczywista bezzasadność”. Ustawa postępowania karnego wymienia — czyni to jednak tylko tytułem pewnej egzemplifikacji — sytuację, gdy oczywista bezzasadność wniosku o wznowienie postępowania wynika z tego, że nawiązuje on do okoliczności, które były już rozpoznawane w postępowaniu o wznowienie postępowania.

Ratio legis unormowania przyjętego w Kodeksie postępowania karnego należy upatrywać w pragmatycznym dążeniu ustawodawcy do daleko idącego zredukowania zbędnych, a zatem nieracjonalnych, przebiegów procesowych (m. in. tych zmierzających do ustanowienia dla podmiotu innego niż oskarżyciel publiczny, działającej samodzielnie na tym etapie postępowania, adwokata lub radcy prawnego celem zbadania akt sprawy pod kątem okoliczności sygnalizowanych w jej osobistym wniosku o wznowienie i rozważenia zasadności sporządzenia wniosku o wznowienie postępowania, ewentualnego sporządzenia i złożenia przezeń takiego wniosku, rozpoznania go przez sąd w składzie trzech sędziów itd.). Są to przebiegi, o których już z góry można powiedzieć, że miałyby całkowicie niecelowy charakter, bo jest oczywiste, że nie mogłyby doprowadzić do wznowienia postępowania i to nawet po ustanowieniu w sprawie adwokata lub radcy prawnego celem rozważenia sporządzenia i złożenia wniosku o wznowienie postępowania.

Już bowiem przeprowadzenie wstępnej oceny pisma podmiotu posiadającego legitymację procesową do złożenia wniosku o wznowienie postępowania (działającego po prawomocnym zakończeniu postępowania bez pomocy profesjonalnego przedstawiciela procesowego), zmierzającego do zainicjowania postanowienia wznowieniowego pozwala — *prima facie* — na sformułowanie tezy, że artykułowany przez stronę postulat wznowienia postępowania zakończony prawomocnym orzeczeniem ma oczywiście bezzasadny charakter. Uruchamianie w takiej konfiguracji złożonego mechanizmu procesowego zmierzającego do rozważenia możliwości sformułowania wniosku o

wznowienie postępowania przez fachowego przedstawiciela procesowego trafnie zostało ocenione przez ustawodawcę w kategoriach czynności nieharmonizujących z rudymmentarnymi zasadami ekonomii procesowej (niewątpliwie mającymi zastosowanie także na etapie postępowania wznowieniowego).

Zwraca się przy tym w judykaturze najwyższej instancji sądowej trafnie uwagę na to, że wymieniona w treści przepisu art. 545 § 3 zd. pierwsze k.p.k. sytuacja (związana z układem swoistej powtarzalności wniosku o wznowienie postępowania, powołującego się na okoliczności tożsame z tymi, które już uprzednio był przedmiotem rozpoznania w postępowaniu wznowieniowym) ma li tylko przykładowy charakter, że „[d]ecydująca jednak jest sama treść wniosku o wznowienie, która może być oczywiście bezzasadna z różnych powodów. Ta oczywista bezzasadność wynikać może z tego, że we wniosku wskazano na podstawy wznowienia, które nie są przewidziane w ustawie albo z tego, że w ogóle nie wskazano żadnych podstaw wznowienia, ograniczając się do postulowania przeprowadzenia kolejnej kontroli odwoławczej” (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 września 2015 r., sygn. II KO 49/15, SIP «Legalis» nr 1330115). Dodaje przy tym Sąd Najwyższy, że oczywista bezzasadność, o której mowa w przepisie art. 545 § 3 zd. pierwsze k.p.k., powinna być rozumiana tak samo, jak pojęcie oczywistej bezzasadności użyte na gruncie przepisów Kodeksu postępowania karnego normujących postępowanie kasacyjne, tj. że „bezzasadność oczywista to taka, która nie wymaga szczególnego badania, jest widoczna na pierwszy rzut oka, jest niewątpliwa i wniosek obiektywnie nie może doprowadzić do wzruszenia orzeczenia”.

Analiza pisma wniesionego przez skazanego datowanego na dzień 2 listopada 2023 r. — potraktowanego przez Przewodniczącego II Wydziału Izby Karnej Sądu Najwyższego jako wniosek o wznowienie postępowania (pismu nadano bieg po zarejestrowaniu go w repertorium „KO”) upoważnia do wyrażenia oceny, że nie została w nim wskazana żadna okoliczność, którą należałoby zakwalifikować jako korespondującą z którąkolwiek z przesłanek wznowienia postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem wskazanych w treści przepisów art. 540 k.p.k. (lub art. 540b k.p.k.). Zgodnie z brzmieniem art. 540 § 1 k.p.k. postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem

wznawia się, jeżeli w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa, a istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia (pkt. 1) albo — po wydaniu orzeczenia — ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że: a) skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze, b) skazano go za przestępstwo zagrożone karą surowszą albo nie uwzględniono okoliczności zobowiązujących do nadzwyczajnego złagodzenia kary albo też błędnie przyjęto okoliczności wpływające na nadzwyczajne obostrzenie kary, c) sąd umorzył lub warunkowo umorzył postępowanie karne, błędnie przyjmując popełnienie przez oskarżonego zarzucanego mu czynu (pkt. 2). Należy podkreślić, że nie mogą stanowić podstawy wznowienia postępowania ani okoliczności znane bądź to sądowni, bądź stronom w toku postępowania, ani też zarzuty o charakterze odpowiadającym zarzutom apelacyjnym.

W piśmie datowanym na dzień 2 listopada 2023 r. skazany wskazał na pojawienie się nowych dowodów w jego opinii świadczących o tym, że wadliwie został skazany za czyn przypisany mu w pkt. IV wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 12 listopada 2019 r., sygn. II K 33/18, tj. m. in. na to, że świadek G. D. „chwalił się znany m. in. osobom że uniknął odpowiedzialności karnej za torbę sportową, gdzie znajdowało się ziele konopii i że ta torba należała do niego [...] chciałbym ja powołać na świadków t[e] os[by], którym G. D. to mówił, bo ja zostałem skazany wyrokiem prawomocnym za torbę sportową, która została znaleziona w mieszkaniu”, w zakresie czynu z pkt. III aktu oskarżenia (przypisanego skazanemu w pkt. III wyroku sądu pierwszej instancji w sprawie sygn. II K 33/18) kontestuje zaś K. K. dokonaną przez sąd ocenę zeznań świadka R. F. , wskazując na to, że „Sąd Okręgowy w Radomiu uznał mnie za winnego za wszystko co R. F. zeznał na mnie w Prokuraturze Krajowej, a Sąd Apelacyjny utrzymuje zaskarżony wyrok w mocy, gdzie są bardzo duże niejasności [...]” (k. 21v i 22 akt).

Jeśli chodzi o relacje procesowe świadka G. D. zeznania tego świadka były przedmiotem oceny sądu orzekającego *in merito* (por. (sekcja 1.1 uzasadnienia formularzowego uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 12 listopada 2019 r., sygn. II K 33/18, s. 40, k. 5569v i 5570 akt), zatem nie stanowią

one nowego dowodu w rozumieniu przepisu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. Podobnie ma się sprawa z dowodem z depozycji procesowych składanych przez R. F. . Również i relacje tego osobowego źródła dowodowego były przedmiotem oceny dokonanej przez sąd pierwszej instancji (por. uzasadnienie wyroku w sprawie sygn. II K 33/18, s. 40, 43-45, *k. 5569v, 5571-5572 akt*). Przeprowadzoną przez organ pierwszej instancji ocenę depozycji procesowych G. D. i R. F. poddał kontroli i zaakceptował sąd odwoławczy (por. s. 3 i 4 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 18 lutego 2021 r., sygn. II Aka 91/20, *k. 5680 i 5680v akt*).

Należy zatem powiedzieć, że autor osobistego wniosku o wznowienie postępowania nie wskazuje na żadne nowe dowody lub fakty, nieznane w prowadzonym postępowaniu, do których ujawnienia miałyby dojść po wydaniu prawomocnego orzeczenia, które mogłyby dać asumpt do podważenia rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności karnej K. K. i, w efekcie, jego rewizji. Nie wskazuje także skazany na istnienie prawomocnego wyroku skazującego ustalającego dopuszczenie się w związku z postępowaniem przestępstwa, co do którego istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że przestępstwo to mogło mieć wpływ na treść orzeczenia (np. składanie fałszywych zeznań przez świadków, których zeznania były podstawą dokonywanych w sprawie ustaleń faktycznych).

Konkludując — mając na względzie powyżej omówione okoliczności — należało odmówić przyjęcia pisma potraktowanego jako wniosek skazanego K. K. o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 18 lutego 2021 r., sygn. II Aka 91/20, utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 12 listopada 2019 r., sygn. II K 33/18 — jako oczywiście bezzasadnego w rozumieniu przepisu art. 545 § 3 zd. pierwsze k.p.k.

[J.J.]

[ms]

